

Petr Šámal

**ŽENY
ZA MŘIŽEMI**

**Šokující svět plný emocí...
v ženské věznici Světlá nad Sázavou**

ŽENY ZA MŘÍŽEMI

**Šokující svět plný emocí...
v ženské věznici Světlá nad Sázavou**

PROHRA JE JEN PŘÍLEŽITOST
K TOMU, ABYCHOM ZAČALI

ZNOVU

A INTELIGENTNĚJI.

Petr Šámal

ŽENY ZA MŘÍŽEMI

**Šokující svět plný emocí...
v ženské věznici Světlá nad Sázavou**

**NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA**

© Petr Šámal, 2022

Photos © Archiv věznice, Petr Šámal, 2022

Cover art © Antonín Havlíček, Petr Šámal, 2022

Czech edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2022

ISBN 978-80-278-0089-6 (print)

ISBN 978-80-278-1220-2 (mobi)

ISBN 978-80-278-1221-9 (mobi)

ISBN 978-80-278-1222-6 (pdf)

OBSAH

Prolog	7
1 Exkurze věznicí ředitelkou osobně	9
2 Endy, Andy, Kája	18
3 Speciální pedagog	41
4 Vladěna	49
5 Wendy	63
6 Vladka	75
7 Vedoucí oddělení prevence a stížností	90
8 Denisa	96
9 Andrea	105
10 Holubice	116
11 Terapeut	124
12 Petra	131
13 Moni de Cárcel	139
14 Pedagog volného času	146
15 Naďa	151
16 Irča	158
17 Vychovatelé	170
18 Lada	179
19 Pam	192
20 Duchovní	199

21 Škorpík	204
22 Ivone	213
23 Školské vzdělávací středisko.....	223
24 Bohunka	228
25 Haunok	238
26 Zástupce vedoucího oddělení výkonu vazby a trestu....	247
27 Inge	253
28 Katka	267
29 Psycholožka	278
30 Ředitelka	284
Epilog	294

PROLOG

Když jsem po čtenářském úspěchu své knihy Jak se žije za zdmi Váldic požádal generálního ředitele vězeňské služby generála Petra Dohnala – ve snaze o jakési volné pokračování – o zpřístupnění věznice Mírov, navrhl mi navštívit ženskou věznici ve Světlé nad Sázavou s tím, že jsou velké rozdíly mezi věznicemi mužskými a ženskými.

Samozřejmě, vždyť od přírody ženy byly a jsou odjakživa jiné než my chlapi... Příznám se, že mě to okamžitě zaujalo.

Psychika lidí obecně mě vždycky zajímala, proč se tenthle chová takhle a druhý zase úplně jinak a až tak, že nakonec skončí ve výkonu trestu.

A jak k tomu, co provedl či provedla, vlastně došlo?

A co tomu předcházelo?

A je opravdu ten ženský svět tak rozdílný od toho mužského?

A tak jsem začal dojíždět do Světlé a přede mnou se otevřela ženská duše v celé své nahotě...

Pojďme do ní nahlédnout.

1

EXKURZE VĚZNICÍ ŘEDITELKOU OSOBNĚ

Jmenuji se Monika Myšičková a jsem ředitelkou věznice Světlá nad Sázavou, která je zařazena do kategorie věznic s ostrahou. Jedná se o jedinou ryze ženskou věznici v České republice. Trest odnětí svobody zde vykonávají ženy zařazené do všech bezpečnostních kategorií, tzn. v odděleních s ostrahou s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení a v oddělení se zvýšenou ostrahou.

Tedy, pojďme se projít věznicí.

A začneme od začátku – nástupním oddílem:

Nástupní oddíl se jmenuje nástupní, protože sem ženy přicházejí z nástupních věznic a jsou to buď nové odsouzené, nebo odsouzené, které se vrací ještě z eskort dálkových. V podstatě je to období, kdy se vězenkyně seznamují s tím, jaká pravidla ve věznici panují.

Každá věznice má stanovený vnitřní řád a s tím se musí samozřejmě seznámit, aby věděly, zjednodušeně, jak to tady chodí.

Tady se zpracovávají odsouzeným ženám všechny vstupní anamnézy a stanovuje se tu tak zvaný program zacházení. Po necelých deseti dnech odsud ženy odcházejí a podle stupně zabezpečení, podle závažnosti prvotrestu nebo vícetrestu a podle toho, jestli jsou to kuřačky nebo nekuřačky, jsou ubytovávány.

ŽENY ZA MŘÍŽEMI

Každý ubytovací oddíl je stejný – ložnice, společné sociální zařízení a kulturní místnost, kde je televize.

Teď se nacházíme v bloku, kde je – s ohledem na méně závažné trestné činy – nízký stupeň zabezpečení, a půjdeme nahoru na volnočasové aktivity, které mají odsouzené velmi rády, protože to tam je moc hezké a učí se tam aranžování, keramiku a další činnosti. Je to součástí naší snahy, aby ženy smysluplně naplnily svůj volný čas – aby se orientovaly na něco pozitivního a hezkého a ne na páchání trestné činnosti. Sortiment aktivit tady máme opravdu poměrně rozsáhlý – kromě pohybových aktivit je to šití, korálkování, již zmíněná keramika a zde rovněž pracujeme pro řadu charit, pro nemocnice pro novorozence, háčkují se také pejsci, které potom jedna organizace prodává a za to pořízuje asistenčního psa pro děti, dále charity pro děti onkologicky nemocné, vytváříme i různé hračky do dětských domovů a také loutky, s kterými se následně hraje divadlo dětem.

„Krásné věci – ženy, jste moc šikovné,“ pochválí ženy ředitelka a pokračuje:

V rámci programu prevence kriminality vyjíždíme s odsouzenými na besedy ven, kde vyprávějí svůj životní příběh a celé je to ještě proloženo naší hudební skupinou, na což je z hlediska prevence kriminality skvělá odezva.

Pečlivě vybíráme pedagožky volného času tak, aby k tomu měly opravdu vztah a aby je ty aktivity bavily, takže každá je orientována na nějaký obor – jedna dělá keramiku, druhá korálkuje, další šije a vyšívá a tak se přirozeně hezky doplňují...

Teď projdeme na nízký stupeň zabezpečení – sem by se měla žena propracovat ke konci trestu; když odsouzená nastupuje trest ve vysokém stupni zabezpečení, měla by na sobě pracovat a postupně se dostat do středního stupně a ze středního pak do stupně

nízkého. A ten má celou řadu výhod – například volné vycházky, ženy chodí na vycházkový dvůr v průběhu celého dne, mají častější opuštění věznice, častější kontakt s rodinou a to všechno je pro ně motivace. Navíc většina žen v nízkém stupni pracuje, takže mají větší důvěru a tím se dostávají na většinu pracovišť.

V naší republice jsou dva typy věznic – zvýšená ostraha a věznice s ostrahou; my jsme věznice s ostrahou, která má specifika ve zvýšené ostraze podle stupňů zabezpečení – vysoký, střední a nízký – a mezi těmi stupni je plynulá propustnost.

Ubytovny na všech stupních jsou ale všechny stejné – vždy jsou to ložnice, kulturní místnost a sociální zařízení a minikuchyňka na přípravu kávy či čaje. V některých patrech jsou ložnice přebudovány na větší kuchyňky, kde se ženy před propuštěním učí vařit. Na konci chodby je pak vyčleněna kužárna. Zde v nízkém stupni také instalujeme postele dřevěné místo kovových – což působí estetičtěji a i se na nich lépe spí.

Nyní se podíváme k mladistvým – ti mají jinou ústrojovou kázeň a velmi intenzivně se s nimi pracuje, snaha o nápravu je o to intenzivnější, že se jedná zpravidla o závažnou trestnou činnost. Před nedávnem tu proběhla rekonstrukce v souvislosti s rekonstrukcí oddělení matek s dětmi.

„Ale ale – co tady kouříte? To snad nemyslíte vážně! A kdo tady prokopnul dveře?“ zlobí se paní ředitelka během prohlídky ložnice.

„To udělala Andy,“ odpovídá mladistvá a staví se do pozoru.

„Takže to budeme samozřejmě řešit, ale na to, že to máte takhle hezky zrekonstruované, byste si toho měly víc vážit,“ mračí se ředitelka.

A teď projdeme na vysoký stupeň zabezpečení. Sem se umísťují odsouzení s defektním chováním a ty, které zrovna trest na-

ŽENY ZA MŘÍŽEMI

stupují a páchaly závažnou trestnou činnost. Ale opakují: podle toho, jak se v průběhu trestu potom ta žena chová, může postoupit přes střední až do nízkého stupně zabezpečení – a nebo se zase i vrátit zpět do vysokého.

Kantýnu máme společnou pro odsouzené i zaměstnance, kde si ženy nakupují minimálně jednou týdně.

A zde je venkovní návštěvní místnost, kde realizujeme návštěvy v průběhu léta, dále vnitřní návštěvní místnost a nově jsme vybudovali hřiště – to je pro děti, které přicházejí do věznice za svými maminkami. Návštěvy jsou pravidelně o víkendech, některé bez zrakové či sluchové kontroly, a když jejich rodina může, naplánujeme návštěvu i ve všední den.

Zde před námi je nová ubytovací kapacita – ubytovna T, která se bude v dohledné době předávat a bude mít kapacitu pro 194 ubytovaných. Budou tam ženy v převážně v nízkém stupni, v horních patrech pak ve zvýšené ostraze. Tahle ubytovna bude zároveň hodně soustředěná na poruchy chování a práci s drogově závislými.

Teď půjdeme na střední stupeň, kde je ubytovna pro trvale pracovně nazařaditelné – to jsou ty ženy, které už nemohou pracovat kvůli věku nebo jsou nemocné. Mají tam do koupelen i na ložnice bezbariérový přístup, protože tady máme i ženy na vozíčku nebo o berlích – a jsme jediná věznice, která tenhle bezbariérový přístup má.

Stavebně je tento blok řešen stejně jako ostatní a ženy tady také hodně pracují a rovněž mají šanci se setkávat se svou rodinou za určitých podmínek – což je pořád lepší stupeň nežli ten vysoký.

„Dobrý den, ženy,“ zdraví ředitelka

„Dobrý den,“ odpovídají vězenkyně, staví se a jedná se ptá: „A můžu se, paní ředitelko, prosím vás zeptat, jak to vypadá s tím Kostelcem?“

„Kostelec do poloviny února nemá zakázky, a když ani potom žádné nepřijdou, tak budu jednat s Lionem a převedli bychom vás na to pracoviště,“ odpovídá ředitelka.

„Moc děkujeme, paní ředitelko.“

„Takže vydržte a já se budu ptát, jak dlouhý výpadek ten Kostelec bude mít, abychom vám tu práci dali – jo?“ loučí se s odsouzenými ředitelka.

A teď pokračujeme úplně nahoru, půjdeme na výstupní oddíl středního stupně. Ten je specifický v tom, že se tam soustředí ženy buď před koncem trestu – zpravidla půl roku před koncem trestu –, anebo před možným podmíněným propuštěním. Cílem je změna – více aktivně pracovat, takové ty domácí práce, naučit se komunikovat s úřady, umět vyhledávat různé informace, aby se po propuštění dokázaly ve světě zorientovat.

Máme tu výstupní oddíly pro vysoký i nízký stupeň.

Ložnice na výstupním oddělení jsou hezké, což se nám zpravidla osvědčuje jako motivační faktor – v takovém prostředí ty ženy nic neničí, váží si ho a lépe se v něm připravují na propuštění. Spolupracujeme tady s mnoha neziskovými organizacemi, ženy tady řeší svoje dluhy, řeší, co bude s dětmi, až je propustí, řeší, jak si najdou práci, ubytování... Takže je to opravdu komplexní příprava, aby to po propuštění dobře dopadlo.

A jdeme půdní vestavbou přes čistý nekuřácký oddíl, kde ženy nesmějí mít vůbec kuřácké potřeby, a projdeme do bloku s vysokým stupněm zabezpečení.

Zase vše totožné, ale ženy zde nemají povolenou takovou výzdobu a samozřejmě při posuzování jakékoliv propustky jsou uplatňována daleko přísnější kritéria. Sem se umisťují odsouzené s vysokými tresty, recidivistky. Tady začíná jejich cesta k sebe-nápravě.

ŽENY ZA MŘÍŽEMI

„Podívejte se na ty špinavé zdi... Byly vymalované před měsícem a je to zas, jak to bylo... Televizi a další zařízení si také ničí...

Už to nemáme z čeho kupovat!“

A nyní půjdeme na výkon kázeňských trestů – některé ženy mají ještě i tady tendenci provádět různou nekalou činnost – užití drog pronesených přes návštěvy nebo neoprávněně shromažďují léky a potom jsou s tím problémy... Napadají se mezi sebou fyzicky, napadají nás zaměstnance a pak to samozřejmě musíme řešit uložením kázeňských trestů.

Oni tomu tady ve svém žargonu říkají „díra“ a ty provinilé se zde umísťují na výkon kázeňských trestů – může to být až na 28 dnů, takže ta žena chodí do práce, chodí na aktivity, ale je uzavřená zde. Může to být ale také samovazba, může to být celodenní uzavřený oddíl, kdy už chodí jen na speciálně výchovné aktivity, ale ještě pořád chodí do práce. Při samovazbě je tady potrestaná sama a nechodí nikam, může číst náboženskou literaturu – a samozřejmě může psát dopisy úředním orgánům.

„Teď zavolám dozorce, protože tam se vstupuje pod zajištěním.“

„Dobrý den, já bych potřebovala udělat prohlídku jedné cely, prosím vás – zvládnete jedno zajištění teď?“

„To víte, že jo – můžete vstoupit,“ odpovídá přivolaná dozorkyně

„Jenom na chvíličku,“ upřesňuje ředitelka

„Ženy, stoupněte si ke katru a vezměte si respirátory!“ hlasitě vyvolává dozorkyně.

Výkon služby je tady složitý, těžký a můžou to dělat jedině zkušení dozorcí.

A otvírá se cela...

„Tak co, ženy – už se vám to krátí?“

Vstupujeme dovnitř.

„A za co tady jste?“ ptá se ředitelka.

„Já za sebeпошкозовání,“ odpovídá odsouzená.

„A proč to děláte pořád? Vždyť jsme tady za vás odpovědní a vy tohle?“ pokyvuje hlavou ředitelka a odcházíme ven. „Na shledanou a už to nedělejte,“ otočí se ještě na rozloučenou.

Měli jsme tady taky případ, kdy se odsouzená zabarikádovala a zapálila vybavení – a to bylo hodně nebezpečné. Nakonec to ale dopadlo dobře, odsouzenou vytáhli a resuscitovali. A od té doby je veškerý nábytek ukotvený a nainstalovali jsme sem i nové protipožární zabezpečení a pořídili nehořlavé matrace.

A teď se přesuneme přes zdravotní středisko na oddíl matek s dětmi. Máme tady tři praktické lékaře, jednoho gynekologa, momentálně chybí zubař a k dětské lékařce dojíždíme do města.

Oddíl matek s dětmi samozřejmě sám o sobě musí být koncipován ke zdravému rozvoji dítěte, to znamená, aby tady děti zažily hezké období, většinou bohužel hezčí, než bylo to venku.

Všechny aktivity jsou zaměřeny na děti – pohybové aktivity, tvůrčí – a jsou tady děti zpravidla od jednoho roku do tří let. Snažíme se, aby děti byly co nejvíce venku, takže součástí jsou vycházkové prostory, každá matka sdílí ložnici se svým dítětem a všechno je tu uzpůsobeno k tomu, aby dítě procházelo co možná nejlepším možným vývojem.

„Ahoj skokánku náš, ty máš hezké tričko a co to na něm máš?“ rozzáří se ředitelka a dodá: „Ten nám skočil do bazénu.“

„Spajdrmena,“ uculí se malý kluk.

„Spajdrmen je to? No ty jsi šikulka, takový krásný kluk.“

Máme tady mléčnou kuchyňku, ženy centrálně vaří pro sebe i pro děti, tady potom tu stravu děti papají a připravují se tu i svačinky v průběhu dne. Slaví se tady svátky, narozeniny, Vánoce, takže ženy tady pečou dětem a všechno se tady připravuje.

ŽENY ZA MŘÍŽEMI

Rovněž se snažíme, aby děti co nejvíce jezdily ven, navštěvují zologickou zahradu, jezdí do divadélka... Pořád pro ně něco připravujeme.

„Tak pápá, dětičky,“ loučí se s nimi ředitelka.

A jdeme nahoru na Školské a vzdělávací středisko.

Sem chodí i mladiství kvůli zajištění povinné školní docházky, máme tady celou řadu kurzů, rekvalifikačí a dva učňovské obory – šití konfekce a provozní služby –, jsou to zatím dvouleté obory.

Školské a vzdělávací středisko má ředitele, který sídlí v Praze, to znamená, že nespadají pod nás, i když já je beru jako naše, protože všechno to, co se tady děje, má souvislost s námi – ať je to vybavení, rekonstrukce toho oddělení, nebo řešení přístupu k vězenkyním. To všechno zajišťujeme společně.

„Dobrý den – co tvoříte?“ vchází ředitelka do šicí dílny.

„Děláme zástěry,“ odpovídají svorně ženy.

Takže tady se ženy učí opravdu šít a myslím, že šičky stále chybí na trhu práce...

Dále tady probíhá kurz anglického jazyka, pustili jsme se do právního vědomí, máme tady základní školu, výuku českého jazyka, cizích jazyků, počítačové kurzy, takže ta škála možností, pokud ty ženy chtějí na sobě pracovat, je opravdu velmi pestrá.

Máme také knihovnu, jejíž kapacita už nestačí, dostáváme darem spoustu knih, a ženy sem opravdu chodí a mají o to zájem, jsou tady i kvalitní tituly, takže budeme hledat prostor, abychom knihovnu vylepšili a rozšířili.

Po naší rychlé prohlídce věznice už jen dodám, že tu máme dětské koutky, kam dáváme při návštěvách malé děti, aby tu ná-

vštěvu zvládly v klidu a pohodě, a je tady i řada specifických oddělení – například oddělení zaměstnávání žen jak uvnitř věznice, tak vně věznice, což je příležitost, jak si ženy mohou vydělat peníze, pokud jsou ochotny pracovat.

V kuchyni samozřejmě pracují naši zaměstnanci kuchaři a k ruce mají odsouzené ženy, které k té práci vedou. Je zde jídelna zaměstnanců a jídelna odsouzených – ty máme už dvě, protože kapacitně v určitém období nestačily, nyní jsou pro 120 žen. Podávají se snídaně, obědy, večeře a začínáme brzy ráno, podle odjezdů na pracoviště, což je někdy třeba i ve čtyři hodiny ráno.

Lze vybírat ze tří jídel – číslo jedna máme společné. Strava je tady vynikající, vyvážená a musí odpovídat potřebám žen, které jsou potencionálními matkami. Skoro všechny ženy, než odcházejí, naberou na váze, takže si rozhodně nemají důvod stěžovat.

Potom tady je ještě centrum, odkud se vše řídí, kde je kamerový systém, řídí to velitel dané směny, který mě zastupuje v mimo-pracovní době a o svátcích, a ten má na starost chod celé věznice.

Je zde i centrální sklad a návštěvní místnost bez zrakové a sluchové kontroly, která je uzpůsobená dětem a v níž jsou odsouzené s rodinou samy. Využíváme ji hlavně pro ty děti... – na děti se prostě specializujeme.

A jsou zde výslechové místnosti, je zde senátní místnost uzpůsobená přes Skype online, prostory pro videokonference a řada dalších prostor, které jsme neprošli – oddělení logistiky, které má na starosti stravování, skladování, údržbu věznice a další důležité činnosti.

Tak to by bylo všechno.

Tady jsme začínali a tady také končíme.

2

ENDY, ANDY, KÁJA

Vražda.

Umlácení, ubodání seniora.

ČESKÁ REPUBLIKA ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud pro mládež rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu... a přísedících... a inženýra... v hlavním líčení konaném dne 11. 2. 2016 v Praze

takto:

Endy, narozená 28. 10. 1996 v Praze 2, bytem..., toho času ve vazební věznici Praha Pankrác, mladistvá Andy, narozená 17. 11. 1998 v Ústí nad Labem, trvale bytem..., soudně svěřená do péče výchovného ústavu v Počátkách na adrese Počátky..., toho času ve vazební věznici Praha Pankrác, a mladistvá Kája, narozená v Žatci, trvale bytem..., svěřená do péče výchovného ústavu v Počátkách na adrese Počátky..., toho času ve vazební věznici Praha Pankrác,

jsou vinny, že

13. 4. 2015 okolo 13. hodiny v Praze 9... v 6. patře domu... v obývacím pokoji nejprve slovně provokovaly poškozeného Josefa, narozeného..., který v obavě z dalšího vývoje situace chtěl vyjít na balkón bytu a patrně přivolat pomoc, v čemž mu zabránila mladistvá Kája, když mu zastoupila cestu. Poškozený mladistou Kájou chytil za vlasy a od balkónových dveří ji odstrčil, na což zareagovala obžalovaná Endy tím, že vstala a zezadu poškozeného strhla na zem, kde do ležícího poškozeného obžalovaná i obě mladistvé, všechny tři obuty do sportovní obuvi, opakovaně kopaly i velikou silou, a to zejména do hlavy a trupu. Následně všechny tři poškozeného tloukly do různých částí těla různými předměty z bytu, všechny tři těžkou skleněnou mísou na ovoce, mladistvá Andy dřevěným ramínkem na šaty, mladistvá Kája si za účelem bití poškozeného přinesla z kuchyně pánev, kterou nakonec nepoužila, přičemž během této části útoku poškozený nejdříve volal o pomoc a aktivně se snažil krýt proti úderům rukama, a dále mladistvá Andy podala obžalované Endy kuchyňský nůž o celkové délce 30 cm s délkou čepele 20 cm a obžalovaná Endy stále ležícího poškozeného podaným nožem šestkrát bodla do hrudníku, břicha a zad nejméně střední a proti hrudi nejméně jednou velkou intenzitou a nůž si poté vzala mladistvá Andy a nejméně 1x bodla alespoň střední silou do břicha poškozeného a nakonec i mladistvá Kája bodla nejméně 1x poškozeného do břicha alespoň střední silou, přičemž minimálně na počátku bodání byl poškozený stále při vědomí, a poté, jelikož poškozený stále dýchal, dusily ho všechny tři polštářem a dekou, kterými mu zakrývaly ústa a nos, přičemž celý útok trval nejméně 15 minut, a způsobily poškozenému tupá poranění hlavy s tříštivou zlomeninou nosních kůstek, zlomeninou vnitřní stěny pravé očníce, tržné zhmožděné rány na zevním okraji pravého obočí s rozsáhlejším krevním výronem v okolí kořene nosu a na horním rtu vpravo, dále dvě tržné zhmožděné rány na slizniční straně horní-